MEDEDEELINGEN.

I. *Over de beteekenis van het woord Papoea of Papoewa.*
De onzekerheid, die tot nog toe bestaat omtrent de afleiding en beteekenis van dit woord ¹, geeft mij vrijheid ook mijne meening aangaande dit punt te uiteen.

Alle schrijvers over dit onderwerp komen in zooverre overeen, dat die naam aan de volksstammen van *Nieuw-Guinea* door vreemde zeevaarders gegeven is. Deze veronderstelling heeft te meer grond, aangezien, voor zoover mij bekend is, geen reiziger mededeelt, dat de bewoners van *Nieuw-Guinea* zich zelven met den algemeenen naam van *Papoewa* noemen. Zooals in den regel bij zulke onbeschaafde volken (arm in 't generaliseren) het geval is, zal wel iedere stam door hen met een bijzonderen naam worden aangeduid. Aannemende dus dat vreemden het eerst den naam *Papoewa* gebezigd hebben, dan komt het mij minder rationeel voor, den stam van dat woord te willen zoeken in een der dialecten van *Nieuw-Guinea* zelve. Meer voor de hand zou het liggen daarnaar onderzoek te doen in een der talen of tongvallen der Moluksche of Maleische zeevaarders, die het eerst dien naam gaven aan de bewoners dier gewesten.

De bewering dat *papoewa* in 't Maleisch lexicographiesch *kroesharig* zou beteekenen berust, zooals Prof. Pijnappel reeds aantoonde, op eene dwaling, te meer omdat men om dit begrip in 't Maleisch uit te drukken er altijd het woordje *ramboet* bij moet voegen, zoodat bijv. de uitdrukking: „*hij is kroesharig*” vertaald moet worden „*dya ramboet papoewa.*”

Toch komt het mij voor dat de vroeger geuite meening als zouden de Moluksche zeevaarders, toen zij de bewoners van

¹ Zie hierover Prof. Pijnappel (Tijdschrift van het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van N. I., Dl. II, blz. 351); von Rosenberg, Mal. Arch. s. 444; Reizen naar Ned. Nieuw Guinea, uitgegeven door bovengenoemd Instituut met toelichtingen van Robidé van der Aa, blz. 443. Noot 7 enz.

Nieuw-Guinea den naam *Papoewa* gaven, daarbij bedoeld hebben op hun eigenaardigen, verwarden haargroei, zeer aannemelijk is, omdat het woord *papoewa*, ten minste in 't Maleisch der Ambonsche eilanden, de beteekenis heeft van *verwarren*, *verward zijn*. In dien zin wordt het echter nooit gebezigd in figuurlijke of overdrachtelijke beteekenis, zoodat men bijv. niet mag vertalen: „*eene ingewikkelde of verwarde zaak*,“ *perkara papoewa*. Het wordt alleen gezegd van stoffelijke voorwerpen, bijv. van iets dat zoo dooreen gewoeld of in de war is, dat het niet meer of uiterst moeielijk te ontwarren is. Zoo zal de visscher zeggen, als zijn snoer door het zuigen van den visch aan het aas verward is geraakt: „*ikan papoewa njonjao of kawa(t)*“ (zie mijn Vocabularium van Ambonsch-Maleisch). Dat *papoewa* ook in dergelijke uitdrukkingen aan den volksnaam ontleend zou zijn, is toch moeielijk aan te nemen.

II. *Paradijsvogels, boerong mati*. Ter nadere bevestiging van het door Prof. NIEMANN medegedeelde in de Mengelingen van het derde deel, 2^e stuk (vierde volgrees) van de Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van N. Indië, uitgegeven door het Koninklijk Instituut, diene dat het ook mij bekend is dat de naam *boerong mati*, althans op de Ambonsche eilanden, als eigennaam voor den paradijsvogel gebezigd wordt. De bewoners dier eilanden zullen waarschijnlijk omdat de paradijsvogels vroeger slechts dood of in opgezetten staat in de Molukken kwamen, die vogels *boerong mati* genoemd hebben, welke benaming evenwel gaandeweg bepaald een eigennaam geworden is. Ik herinner mij o. a. nog zeer goed, toen het den heer P. C. LANS gelukt was eenige levende paradijsvogels van de Aroe-eilanden te verkrijgen, welke dieren in zijne volière te *Banda* prijkten, dat een Saparoeëes, van daar terugkeerende, mij opgetogen kwam vertellen: „*Toewan Lans di Banda(ng) ada BOERONG MATI hidoep di kandang*“, hetgeen zeer zeker wel ten bewijze kan strekken van de gegrondheid der bewering van Wallace.

Sum. Westkust.

G. W. W. C. VAN HOËVELL.